

"Allahu Ehad: Tevhid-i ulûhiyete tasrihtir." cümlesini açıkla mısınız?

"İkinci cümle: **أَحَدٌ** İdir ki, tevhid-i ulûhiyete tasrihtir."(1)

Yani; Allah'ın bir olması mabudiyetin birliğini sarıh olarak açıklamaktır. Uluhiyet, mâbudiyet manasındadır.

"Allahu Ehad" / "Allah birdir, tektir" demektir.

Allah lâfzı Cenab-ı Hakk'ın zatını, Ehad ise, O'nun birliğini ifade etmektedir. Ehad; "Yegâne birdir", "Şeriksiz birdir", "Gayrisi hep mahlûk, mâadası hep mümkün olan birdir."

Bu ifade, Cenab-ı Hakk'ın varlığının, birliğinin, eşi ve dengi olmadığına en güzel, en cami', en veciz, en harika bir ifadesi olup, tevhidi bütün mertebeleriyle ispat etmekte ve şirkin bütün nevilerini kesip atmaktadır.

Allah öyle Ehad'dir ki, zâtı bir olduğu gibi, kudsî mahiyeti hiçbir mahiyete benzemez, mekândan, zamandan, cisimden ve cisme ait bütün hususiyetlerden münezzehtir.

Allah birdir; O'nun şeriki, naziri, zıddı ve benzeri yoktur, maddeden mücerredir.

Allah Ehad'dir, onun zatında şeriki olmadığı gibi, fiil ve icraatında, tasarruf ve tedbirinde, terbiye ve idaresinde de şeriki yoktur.

Lakin hakikat nazarıyla, yani hidayet penceresi ile bakıldığında gözümüz önündeki bütün âlem ondandır ve ancak ona delâlet eder. Bu delalet öyle büyüktür ki, insanın akıl ve kalb midesi bu azametli tevhidi tam hazmedemiyor.

Işık hüzmeleri dağıldığında yakma vasfını kaybediyor. O ışık hüzmeleri bir mercek vasıtası ile tekrar bir noktada toplandığında yakma vasfını tekrar kazanıyor. Aynı şekilde tevhidin azameti ve büyüklüğü ehadiyet merceği ile insanların kalbini manen yakıyor. Yani insanların nazarını tevhidin vahidiyet azameti içinde boğdurmamak için, vahidiyet içinde ehadiyet ile tasrihat yapıyor.

Vahidiyet: Küllî ve umumî tecelliyattır. Ehadiyet ise, cüz'î ve hususî bir tecelliyattır.

Vahidiyet; kâinatın umumunda azametli olarak tecelli ettiği için, Zât-ı Akdesi mûlahaza etmek, isim ve sıfatları okumak herkese müyesser olmuyor. Bu yüzden akılları kesrette boğdurmamak için **ehadiyet** ile cüzde tecelliye ihtiyaç vardır.

Yeryüzü bahçesinin azametli yüzünde tecelli eden tevhidi herkes ihata edemez ve okuyamaz, ama bir çiçekte tecelli eden isimleri herkes ihata edip okuyabilir. Bu yüzden **Ehad** isminin tecellisini okumak, **Vahid** ismine nisbetle daha kolaydır. Allah ulûhiyetini hem vahidiyet hem de ehadiyet ile ilan ediyor. **Vahidiyette azamet ehadiyette tasrihat hükmediyor.**

Tasrihat, bir şeyi bedahet derecesine getirip tam izah etmek demektir.

(1) bk. [Sözler, Lemeât.](#)